

Marc de presa de decisions per a la rehabilitació de corredors fluvials urbans.

Pere Vall Casas, Universitat Internacional de Catalunya, i Anna Ribas, Universitat de Girona

Presentació inicial del projecte: Caixa Fòrum Girona

Objectiu projecte

La rehabilitació dels rius s'ha abordat fins ara des d'una visió tècnica, de dalt a baix, encaminada a garantir la recuperació ambiental. El projecte vol desenvolupar un marc metodològic de suport innovador que contribueixi a millorar la qualitat ambiental d'aquestes àrees, i ho vol fer mitjançant la implicació de la ciutadania en els processos de presa de decisions i en el mateix manteniment de les millores endegades.

TREBALL RECERCA

✓ **Preguntes per afavorir la investigació**

Quina ha de ser la nova cultura de l'aigua? Qui hi ha d'estar implicat? Nosaltres també hi podem dir alguna cosa?

El nostre riu sempre ha estat igual? Quins canvis s'han donat al llarg de la història? Quines són les causes d'aquests canvis?

Com està ara el nostre riu o riera? Com podem ajudar a millorar la seva conca? Que hi podem fer des del punt de vista ambiental? I des del punt de vista social i ciutadà?

Com voldríem que fos el nostre riu o riera d'aquí uns anys? Com en podríem gaudir més?

✓ **REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes**

Fer un concurs fotogràfic sobre racons del riu/riera per donar a conèixer (en el seu cas denunciar) el seu estat actual i generar consciència.

Visitar el tram baix del riu besos i veure com s'ha recuperat. Cercar com s'ha fet la recuperació o quins criteris s'han utilitzat.

Generar un concurs d'idees per presentar a l'escola i a l'ajuntament

<http://parcs.diba.cat/web/fluvial/el-parc-fluvial>

Crear un bloc o similar, obert a la participació de les famílies i altres persones dels municipi per abordar el tema de l'aigua com a bé comú. El tema podria ser , com voldríem que fos el nostre riu o riera d'aquí uns anys? Què podem fer, cadascú dels del seu desig i necessitat per aconseguir-ho?

Buscar una manera de donar a conèixer les conclusions al seu Municipi.

✓ **Activitats suggerides**

Elaborar un mapa de la seva conca fluvial.

Elaborar un recull fotogràfic comparatiu de fotografies actuals i antigues, intentant, en la mesura del possible, que les fotografies mostrin un mateix indret per a copsar les transformacions o no que ha experimentat.

Per una altre costat es poden recollir dades per conèixer els conflictes socials que es poden ocasionar per l'ús de l'aigua, recollint les opinions de ecologistes, regants, la distribuïda d'aigua del seu poble o ciutat, l'ajuntament, l'industria...per conèixer els seus interessos i opinions.

Al final es poden plantejar fer alguna exposició amb totes les idees recollides que facilitin després la participació de les famílies i altres persones del municipi en el seu bloc o similar. Una vegada recollides les idees i aspiracions de les diferents persones es podria plantejar com es podria donar a conèixer al municipi.

Paisatge i patrimoni identitari d'Europa: ciutats catedralícies com a records vius

Gerardo Boto, Universitat de Girona, i Mario Arias, Universitat Rovira i Virgili

Proposta per a les escoles de Tarragona

Presentació inicial del projecte: Caixa Fòrum Tarragona

L'objectiu del projecte és protegir els nuclis històrics de les ciutats, així com proveir de pautes per tal d'afavorir una planificació harmònica, responsable i transparent, proposant polítiques socials que siguin bones tant per a visitants com per a ciutadans. També es vol promoure la comprensió multicultural de l'herència europea i conscienciar la ciutadania del valor d'aquests espais com a patrimoni cultural viu compartit.

TREBALL RECERCA

✓ **Preguntes per afavorir la investigació**

Les catedrals i els seus voltants també ens poden explicar històries? Què ens pot explicar la nostra? Què podem aprendre d'ella i del seu voltant del passat? I del present? Què i com ho podem explicar ?

Podem mirar les gàrgoles, els gravats a les parets, les pintures i els traçats dels carrers com a còmics que expliquen coses?

Com era la catedral de Tarragona i els seus voltants fa 2200 anys? Qui va decidir el seu emplaçament? Per què? Sempre ha estat com ara?

Hi ha altres ciutats que tinguin catedrals de la mateixa època? Què tenen en comú?

✓ **REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes**

Construir una maqueta o maquetes per explicar com és la catedral i el centre històric de Tarragona amb l'objectiu d'ajudar a comprendre el seu passat històric, aportant idees per facilitar la seva conservació i al mateix temps que siguin útils per viure-hi el present.

Amb ajuda d'experts, es podria crear una part del projecte de manera virtual. Per exemple mitjançant la realitat augmentada.

✓ **Activitats suggerides**

Recollir tota la informació necessària, utilitzant les fonts més adequades a cada situació i necessitat de conèixer: llibres, vídeos, visites d'experts per poder tenir un coneixement el més ampli possible de la Catedral de Tarragona i del seu voltant, així com de la seva evolució al llarg del temps

Anar a visitar la Catedral i el nucli històric amb un doble objectiu: per un costat, conèixer físicament l'objecte d'estudi; per l'altre, recollir informació, prèviament consensuada, de com hi viuen, quines mancances i avantatges tenen les persones que viuen o treballen al barri. Seria aconsellable no fer-ho tot en un sol dia.

Pensar, entre tots, com podríem explicar als nens que venen d'una altra ciutat, o als que hi viuen — perquè quan es coneix es valora més el patrimoni—, com és el barri històric i la catedral, i com amb la visita es pot aprendre molt del passat. Es podria fer un fulletó que no només expliqui el que es veu sinó que obri interrogants a les persones que el visiten.

Amb les enquestes o altres informacions recollides de les persones que hi viuen ara, pensar quines propostes de millora fariem perquè tothom hi sortís guanyant.

A mesura que anem coneixent el nostre objecte d'estudi i les idees per facilitar la vida dels que hi viuen es podria anar construint la maqueta o maquetes que servissin per explicar-ho.

Per a més informació:

<https://sites.google.com/a/templamedieval.com/templa/home>

<http://blogs.sapiens.cat/recercatempleaugust/categoria/el-projecte-catedral>

Modernisme: Accés Obert

Mireia Freixa i Serra, Universitat de Barcelona

Presentació inicial del projecte: Caixa Fòrum Lleida

Objectiu projecte

Estudiar les mostres de modernisme del nostre entorn amb objectiu de conèixer-lo per poder ajudar a difondre'l. Es pot abordar a tres nivells: historicoartístic, geogràfic i tecnològic.

TREBALL RECERCA

✓ **Preguntes per afavorir la investigació**

Què es el modernisme? Per què es tan important?

Quines mostres de modernisme arquitectònic hi ha al nostre voltant?

Com les podem donar a conèixer?

✓ **REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes**

Fer una guia, utilitzant una aplicació del tipus Eduloc <http://eduloc.net>, amb els itineraris corresponents, que puguin ser utilitzats per altres persones, especialment nens com ells.

Recollir la documentació necessària sobre algun edifici modernista del seu entorn per poder donar-lo a conèixer a traves de la web i/o altres mitjans.

Ajudar als investigadors a recollir les dades que els poden ser d'utilitat.

✓ **Activitats suggerides**

Recollir la informació necessària per poder entendre què és el modernisme, les característiques de l'època que el van fer possible i les seves vessants (arquitectura, escultura, pintura, etc.)

A partir d'aquesta informació poden fer una recerca de les mostres que hi ha al seu entorn i organitzar-les amb els criteris que prèviament hagin decidit.

Finalment podem decidir seguir diferents propostes:

Opció 1. Elaborar una ruta cultural especialment dedicada a nens i a les seves famílies. L'itinerari cal dissenyar-lo tenint en compte l'accessibilitat, la senyalització i un material guia creat pels alumnes que sigui útil per a poder fer el recorregut. Demanar a les famílies que realitzin la ruta utilitzant l'itinerari realitzat a través de l'aplicació.

Opció 2. Elaborar una guia d'un sol edifici modernista, que pugui ser visitable, amb tot el que sigui necessari per poder facilitar el seu coneixement, des de la vessant més arquitectònica, històrica, social, cultural, anecdòtica i pensada especialment per nens. El format es pot decidir entre tots o parlant amb els responsables de l'edifici. Pot ser una àudioguia, fulletó, llibre explicatiu, vídeo, etc.

En tots els casos aniria bé que els alumnes ajudessin els investigadors a pensar com poden implicar més gent en la seva recerca o com ells mateixos els poden ajudar a recopilar dades.

Avaluació de programes de recerca de feina per reduir l'atur de llarga durada i l'exclusió social.

Germà Bel, Universitat de Barcelona

Presentació inicial del projecte: CosmoCaixa Barcelona

Objectiu projecte

Avaluar l'efectivitat d'un programa adreçat a aturats de llarga durada amb un elevat risc d'exclusió social o una clara situació de pobresa. L'objectiu és identificar si els diferents elements del programa (facilitats informàtiques, assessorament personalitzat, formació, monitorització) contribueixen a incrementar les perspectives laborals dels participants.

TREBALL DE RECERCA

✓ **Preguntes per afavorir la investigació**

Quines són les causes que hi hagi aturats de llarga durada? Amb quines dificultats es troben aquestes persones? De quines ajudes disposen? Són prou efectives? Quines són les demandes d'un aturat de llarga durada? Com se sent? Quines aspiracions té?

Quina feina fa el govern per als aturats de llarga durada? I les ONGs, i l'empresa privada què fan? Nosaltres hi podríem fer alguna cosa?

✓ **REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes**

Crear un bloc per donar a conèixer les nostres investigacions respecte l'atur de llarga durada i les seves conseqüències de marginació i pobresa.

Una vegada detectades aquestes situacions caldria donar a conèixer les actuacions que ja s'estan fent i comparant les situacions detectades: els programes d'inserció i les seves necessitats o aspiracions, oferir propostes de millora o potenciar que se'n facin si aquest és el cas.

Seria interessant poder fer un tríptic per donar a conèixer als aturats els llocs on els poden ajudar a trobar feina.

✓ **Activitats suggerides**

Investigar quines situacions d'atur de llarga durada es donen al seu municipi o barri i com s'actua des de l'administració, des de l'empresa, de les diferents associacions o organitzacions per poder pal·liar la

situació. També recollir què fa un aturat de llarga durada per canviar la seva situació. Què té al seu abast per sortir-se'n?

Aniria bé fer una investigació amb els aturats del municipi per saber si coneixen les possibilitats que hi ha, quin ús en fan i què creuen que els hi falta o els hi sobra.

A partir de la recollida de les dades i l'anàlisi es poden preguntar: i nosaltres què hi podem fer?

Per això caldria investigar si el seu municipi disposa d'algunes d'aquestes ajudes, i si no fos així pensar com poden involucrar els ajuntaments, les empreses i les associacions perquè ho vegin com un problema important en el què cal implicar-se. I si ja en disposen, com i en què es poden millorar.

Una altra idea seria trobar persones que estiguin vivint situacions com les analitzades per detectar si coneixen les possibilitats de les que disposen per aconseguir millorar la seva situació i si no es així que es pot fer perquè ho coneguin i en puguin treure profit.

Podeu trobar informació que us pot ser molt útil en aquests enllaços:

Programa de Càritas : Feina amb el Cor <http://www.caritasbcn.org/node/3199>

http://entitatsambcor.org/media/2013/FeinaambCor_programa.pdf

Anàlisi de l'associació entre el nivell socioeconòmic i la malaltia cardiovascular

Roberto Elosua; Fundació Institut Mar d'Investigacions Mèdiques

Presentació inicial del projecte: Cosmocaixa Barcelona

Objectiu projecte

Identificar com influencien les variables d'estil de vida en prevenció de la malaltia cardiovascular i identificar els grups més vulnerables. El nivell socioeconòmic d'una persona s'associa amb estils de vida més saludables?

TREBALL RECERCA

✓ **Preguntes per afavorir la investigació**

Quines són les causes de les malalties cardiovasculars? Què podem fer per tenir el cor sa? Com es relaciona l'estil de vida amb la salut cardiovascular?

✓ **REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes**

Fer una exposició dirigida a pares explicant què cal fer per gaudir de bona salut cardiovascular, ressaltant quins són els hàbits de vida que cal seguir basant-se en tot el que han après i quins són els factors de risc: tipus de dieta, esport, tabac, control estrès... Poden utilitzar maquetes, esquemes, dissenyar experiments, editar pòsters, fer vídeo reportatges i tot el que considerin que els ajudi a explicar-se millor quan facin l'exposició.

També podem explicar el mateix mitjançant un vídeo.

✓ **Activitats suggerides**

Investigar les causes de les malalties cardiovasculars i factors de risc (consum de tabac, dieta rica en greixos saturats, obesitat, sedentarisme, tensió arterial alta, estrès, poc control de les emocions, etc.)

Investigar sobre la circulació de la sang i quins problemes por causar l'acumulació de greix a les artèries. Buscar dades d'incidència a Espanya i Catalunya d'alguns dels principals problemes de salut relacionats: ictus, atac de cor, hipercolesteremia, etc...

Fer un estudi sobre diferents dietes que ajuden a tenir el cor sa i les que no ho afavoreixen. Poden fer una cerca sobre plats típics de diferents països i quins elements els componen.

Estudiar els seus hàbits esportius i els de les persones del seu voltant. Podrien fer una recollida de dades del seu barri o població i comparar-lo amb altres estudis ja fets per veure semblances i diferències i permetre'ls treure conclusions i si cal propostes de millora.

També seria recomanable visionar algun documental o llegir amb ells algun article que parli de com el nostre estat emocional pot influir en la salut del nostre cor.

Us recomanem que consulteu el programa promogut pel Dr. Valentí Fuster amb l'objectiu d'ensenyar a mantenir hàbits de vida adequats durant tota la vida i prevenir les malalties cardiovasculars: pàgina web <http://www.programasi.org/es> (podeu trobar moltes idees que us poden ajudar a investigar sobre el cor i la salut).

Gate2Brain: llançadores peptídiques per a teràpia de reemplaçament en l'atàxia de Friedrich

Ernest Giralt; Institut de Recerca Biomèdica (IRB Barcelona) Javier Díaz Nido, Centro de Biología Molecular Severo Ochoa (CBMSO)

Presentació inicial del projecte: CosmoCaixa Barcelona

Objectiu projecte

El projecte té com a objectiu establir una nova opció terapèutica amb un benefici que pot ser rellevant per l'atàxia de Friedrich (malaltia minoritària que ataca el sistema nerviós) i altres malalties neurogèniques. Actualment, el principal escull del tractament és que la teràpia arribi a la seva diana, ja que els neurofàrmacs troben en el seu camí al cervell una barrera que només permet el pas d'un 2 % dels que hi arriben. Es tracta de trencar aquesta barrera.

TREBALL DE RECERCA

✓ **Preguntes per afavorir la investigació**

Què és l'atàxia de Friedreich? Què la causa, com i on actua? Quines complicacions porta?

Com és el nostre cervell? Com es protegeix d'agents invasors? Què es la barrera hematoencefàlica? Per què cal trencar-la? Com?

Què es la nanotecnologia? En què i com pot ajudar a l'atàxia de Friedreich i altres malalties neurogèniques?

✓ **REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes**

Fer una exposició utilitzant les eines, estris i documents que siguin més útils als alumnes, com maquetes, simuladors, pòsters, fotos, per ajudar a entendre a nens com ells què són aquestes malalties i que pot fer la ciència per posar-hi remei.

El títol de l'exposició podria ser "Com la investigació científica pot ajudar-nos a viure més i millor" o "De gran voldria ser científic perquè....."

✓ **Activitats suggerides**

Es pot investigar sobre el cervell en general, la seva anatomia i el seu funcionament.

També plantejar-se què passa quan alguna cosa al cervell no funciona, quines malalties són les més importants, a què són degudes i què s'està fent per prevenir-les, curar-les o apaivagar els seu símptomes.

També cal fer una recerca relacionada amb les malalties neurogeneratives. Aniria bé que trobessin persones que en patissin alguna perquè els ajudaria a comprendre-ho. Podem parlar amb ell o algun familiar.

Una altra vessant a estudiar serà la relacionada amb la nanotecnologia, què és i per a què s'utilitza.

Amb totes aquestes informacions recollides i elaborades perquè les puguin entendre, caldrà fer un pas més: això que sabem, com ho poden explicar als altres? Què cal que sàpiguen? Com farem perquè ho entenguin millor?

Per saber-ne més:

Meritxell Teixidó, Investigadora associada, IRB Barcelona.

Una de les principals problemàtiques per tractar les malalties que afecten el cervell és l'anomenada barrera hematoencefàlica, un mur responsable de protegir al cervell de virus, microbis i altres atacs. Aquesta frontera és la causa que la taxa d'èxit dels nous tractaments per a malalties del sistema nerviós central sigui molt baixa. De fet, en els últims 50 anys en prou feines s'han creat nous fàrmacs contra les malalties que afecten el cervell, i cal afegir que algunes d'elles encara sense cura -com l'Alzheimer- avancen de manera gairebé contagiosa entre la població de les societats més desenvolupades. Una investigació innovadora ofereix ara una solució per superar la barrera hematoencefàlica i fer arribar molècules terapèutiques al cervell.

Scientists at IRB Barcelona dance for cancer, Alzheimer's and diabetes research

<https://www.youtube.com/watch?v=hNOqgHTtvH8&feature=youtu.be>

Descripción de La Cápsula de la Ciencia Nº14, La Barrera Hematoencefálica

http://www.ivoox.com/capsula-ciencia-n-14-la-barrera-audios-mp3_rf_9526444_1.html

Un proyecto para la Ataxia de Friedreich

<http://www.irbbarcelona.org/es/news/un-proyecto-para-la-ataxia-de-friedreich>

EINES: Eines i procediments per a la informatització massiva de les fonts històriques de població

Josep Lladós Canet, Centre de Visió per Computador Albert Esteve Palós, Centre d'Estudis Demogràfics

Presentació inicial del projecte: CosmoCaixa Barcelona

Objectiu projecte

El projecte EINES es proposa construir bancs de dades d'ús públic que ampliïn i millorin la consulta de documents dels arxius. Pretén la construcció d'eines analítiques per generar genealogies i establir trajectòries individuals i familiars. El projecte fomentarà la participació ciutadana en la construcció i validació dels bancs de dades.

TREBALL DE RECERCA

✓ Preguntes per afavorir la investigació

El meu poble o ciutat, sempre ha estat igual? En què ha canviat? En què s'ha mantingut? Com puc fer per saber-ho? En què m'hi ajuda la demografia? Quines dades em pot aportar?

On he de buscar les fonts d'informació? Com es feia abans? En què m'ajuda ara internet? Em pot ajudar més i millor? Què estan fent ara a Sant Feliu de Llobregat?

REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes

L'objectiu podria ser doble:

Per un costat, donar a conèixer al seu municipi la importància de la demografia per poder aprendre del passat tant de la història de les persones com de la col·lectivitat. Per fer-ho, podrien dissenyar una ruta turística pel seu poble o ciutat a partir dels canvis que han tingut amb el temps, utilitzant dades demogràfiques.

El segon objectiu seria donar a conèixer el projecte EINES de Sant Feliu per aconseguir que el seu municipi conegués el programa, la informació que se'n pot extreure, els seus avantatges. A nivell municipal podrien plantejar-se si hi poden participar.

✓ **Activitats suggerides**

Per començar aniria bé que els alumnes fessin un estudi de la seva pròpia família fins als besavis; el podrien titular "els canvis en la meva família". Primer, l'esquema de recollida d'informació pot ser molt senzill, preguntant només nom i cognoms, on van néixer, on van morir si és el cas i el nombre de fills. Caldria anar-ho ampliant a mesura que veiessin que es necessiten més dades per comprendre els canvis en la seva família. Per exemple: de què treballaven, si pares i fills tenien la mateixa feina, quines són les causes que van fer que emigrassin si és dona el cas, a quina edat van començar a treballar, a quina es van casar....

Més endavant podem qüestionar-se si *els pobles també tenen canvis*, alguns d'aquests canvis els alumnes ja els han viscut. Aprofitant el treball fet amb la família poden dissenyar amb l'ajuda del mestre algun document amb preguntes per investigar que els permetin buscar informació sobre el poble. Podem dissenyar també on trobaran les fonts d'informació.

Amb aquestes dades recollides es pot dissenyar una o diverses rutes pel seu municipi que els ajudin a explicar als seus conciutadans els canvis que ells considerin més importants o més divertits, o més diferents... a través de les seves anècdotes. Es pot oferir la guia a l'ajuntament.

Per últim, amb l'objectiu de donar-ho a conèixer, es pot recollir informació sobre la feina que estan fent els investigadors, tant a nivell de recollida de dades com de digitalització de les mateixes.

Per saber-ne més:

<http://www.lavanguardia.com/edicion-impres/20160526/402046907489/prova-d-un-sistema-per-seguir-el-rastre-dels-avantpassats.html>

<http://etv.xiptv.cat/informatiu-comarcal/capitol/26-maig-2016>

<http://www.lavanguardia.com/local/baix-llobregat/20160525/402045322806/sant-feliu-de-llobregat-recupera-legado-antepasados.html>

Els consells d'infants i el CNIAC. Noves formes de participació política i cívica dels nens i les nenes de Catalunya

Asun Llena Berñe, Universitat de Barcelona

Presentació inicial del projecte: CosmoCaixa Barcelona

Objectiu projecte

Una ciutadania, activa i responsable allunyada de la desafecció política és imprescindible en democràcia. El projecte es proposa estudiar l'evolució i la incidència formativa dels Consells d'infants a Catalunya, elaborar propostes que impulsin la participació infantil des dels Consells d'Infants i difondre i sensibilitzar la societat sobre la importància de la participació infantil.

TREBALL DE RECERCA

✓ **Preguntes per afavorir la investigació**

Quines són les mancances del nostre entorn? Quins grups de participació ciutadana hi ha al nostre municipi? I nosaltres, què hi podem aportar?

Què es el consell d'infants? En tenim el nostre municipi?

Què és per nosaltres participar? Si abans de 18 anys no podem votar, vol dir que nosaltres no podem decidir res? Amb votar ja n'hi ha prou?

✓ **REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes**

Investigar si el municipi té consell d'infants i si hi participa l'escola, així com quantes i quines escoles del municipi hi participen. Si n'hi ha, investigar què fa i en què el poden millorar; si no, proposar a l'ajuntament crear-lo.

Paral·lelament, analitzar quines són les necessitats detectades al municipi, al barri o a l'escola, quins són els mitjans de participació ciutadana de què es disposa i quines propostes de millora suggereixen els propis ciutadans.

Trobar una mancança o injustícia, dissenyar una acció de sensibilització a l'escola (alumnat, mestres i famílies) i/o al barri i portar-la a terme, si és possible canalitzant-la a través del consell d'infants i recollir els resultats. Donar-la a conèixer als mitjans de comunicació.

✓ **Activitats suggerides**

Mirar si el seu municipi té creat el consell d'infants o altres maneres de participació dels nens a la vida municipal. Si és així, estudiar el seu funcionament, si no convocar reunions amb l'ajuntament per poder crear-lo donant-li la pròpia identitat a partir de les necessitats reals del municipi.

Fer una recerca de les dades dels moviments socials i partits polítics del seu entorn, quines són les seves idees i preocupacions i la feina que realitzen. Aniria bé que representants de diferents moviments socials i partits polítics visitessin l'escola, o bé que els alumnes visitessin les seves seus, si és que en tenen, per recollir dades però també expectatives, problemes, etc. que vagin més enllà d'una enquesta.

És important recollir dades de grups amb diferents sensibilitats perquè els alumnes puguin anar construint el seu propi criteri.

Es podria començar per detectar mancances del centre escolar fent un estudi que inclogui les diferents veus dels alumnes i metres en diferents àmbits. També podria ser just a l'inrevés; a partir d'un estudi del seu municipi fer-se la pregunta: I això que té a veure amb nosaltres? Com ens podem implicar en el que passa al nostre entorn?

Escoles que han fet recerques relacionades:

Recercaixa 15-16

Modes emergents de protesta política: vies cap a la inclusió política.

Escola de Bordils: <http://bordilssuperior1516.blogspot.com.es/search/label/RECERCA%20SOCIAL>

Escola Quatre vents de Blanes

<https://sites.google.com/a/xtec.cat/cicle-superior-escola-quatre-vents/cinque-2015-16/projecte-recercaixa-5e>

Tractament tecnològic d'arxius digitals (imatges i textos) de documentació papiràcia antiga

Alberto Nodar, Universitat Pompeu Fabra

Presentació inicial del projecte: CosmoCaixa Barcelona

Objectiu projecte

A l'Arxiu Històric dels Jesuïtes de Barcelona es conserva una col·lecció de documents escrits en paper provinents de l'Antic Egipte datats entre el segle X aC i el segle X dC. Alguns d'ells estan força destruïts per diverses causes, cosa que fa difícil que es puguin desxifrar. Des de l'escola es poden conèixer aquests materials, els diferents sistemes d'escriptura que utilitzaven els antics Egipcis i entendre com ho fan els experts per recuperar-los i interpretar-los.

TREBALL DE RECERCA

✓ **Preguntes per afavorir la investigació**

Com era l'escriptura que utilitzaven els antics Egipcis? Com es fa per poder interpretar-los si no es coneixen ni els símbols ni l'idioma?

Què és un paper? Com es feien els papirs? Com es poden recuperar?

Com han arribat aquests documents a Barcelona?

Quina importància ha tingut l'escriptura al llarg dels temps? Per què es tan important poder interpretar el que els altres han escrit?

✓ **REPTE PROPOSAT: Objectiu final pels alumnes**

Fer un documental dirigit a nens que expliqui què és la papirologia, què fan els que s'hi dediquen, com ho fan i per què és tan important.

També podrien fer un documental imaginant un món on mai no s'hagués inventat cap manera d'escriure: com seríem ara? Què faríem?

És interessant també reflexionar sobre les diverses maneres d' "enregistrar" el nostre discurs: mitjançant símbols que representen idees (jeroglífica i hieràtica) o símbols que representen sons (escriptures alfabètiques). Quina és la diferència? Hi ha diverses necessitats que motiven els diversos sistemes? A més a

més entre les escriptures alfabètiques n'hi ha que representen tots els sons (l'latí, grec) i d'altres que només representen les consonants (com quan escrivim un whatsapp), perquè? (Tots aquests sistemes estan demostrats en els papirs d'Egipte amb què treballem.)

✓ **Activitats suggerides**

Els estudiants podrien establir diferents grups de recerca i dividir aquest tema en diferents apartats:

Uns podrien buscar informació sobre diferents mostres d'escriptura no alfabètica de papirs amb escriptura jeroglífica i hieràtica, situant on es produïen i quin sentit tenien pels que els realitzaven.

Altres podrien buscar informació de què eren els papirs i com es fabricaven.

Un altre grup podria buscar informació de diferents cultures no occidentals que hagin utilitzat o utilitzin actualment escriptures no alfabètiques, situant-les al lloc on es donen o es van donar i el temps. També poden investigar quins materials diferents s'han utilitzat per poder deixar dades per escrit en altres èpoques i en altres cultures, i quin són més fàcils de conservar.

Amb tota aquesta informació recollida es podria plantejar com relacionar, entre tot el grup, allò que hem recollit dels diferents grups de treball amb l'objectiu de posar-ho en comú, i aprofitant la frase de l'investigador de referència, Alberto Nodar: aquestes mostres de patrimoni cultural "no són només objectes de museu, són instruments d'autoconeixement" per tal de plantejar-nos com podem explicar el passat des del present.

El projecte de les etiquetes funeràries és accessible a <http://deathonthenile.upf.edu/>, la base de dades amb els papirs de les col·leccions de Catalunya (incloent-hi la col·lecció Palau-Ribes, que és la dels Jesuïtes de Barcelona) i d'Espanya és a www.dvctvs.upf.edu